

AMERIKAANSE BURGEROORLOGSTANDBEELDEN

Een vergelijkend onderzoek naar de reacties op
burgeroorlogstandbeelden in de voormalige
Confederale staten van Amerika

15 januari 2018
Door: Luc van Harxen, s4217225
Begeleider: Dr. J. Gijsenbergh

Inhoudsopgave

Inleiding	blz. 2
Hoofdstuk 1 de Progressive era	blz. 8
Hoofdstuk 2 de Civil Rights era	blz. 16
Hoofdstuk 3 de vergelijking	blz. 21
Conclusie	blz. 22
Literatuurlijst	blz. 27

Inleiding

De Amerikaanse Burgeroorlog is een gebeurtenis die voor veel Amerikaanse nog net zo relevant is als de hedendaagse gebeurtenissen. Ook nu, ruim 150 jaar na dato, komen er nog jaarlijks vele werken uit over de Burgeroorlog. Dit zijn zowel wetenschappelijke werken als fictie als films. Over zo ongeveer alle aspecten van de Burgeroorlog is er vanzelfsprekend dus ook nog een levendig debat. Een van de belangrijkste onderwerpen die de laatste jaren steeds belangrijker is geworden in het historische debat is de herinnering aan de burgeroorlog. De vraag hoe mensen denken over de Burgeroorlog en hoe dit hun acties beïnvloedt, is sinds de opkomst van de herinneringsgeschiedenis een van de meest onderzochte onderwerpen in dit veld in de VS.

Deze status questionis is deels gebaseerd op het uitgebreide werk van Matthew Grow in zijn artikel *The shadow of the civil war: A historiography of civil war memory*¹ uit 2003.

Het begin van de subdiscipline herinneringsgeschiedenis is terug te vinden in Maurice Halbwach's *Social Frameworks of Memory*² uit 1925. Hij was een van de eerste die beargumenteerde dat herinnering een sociale constructie is. Dit houdt in dat herinnering afhankelijk van de sociale omstandigheden gemaakt wordt en niet alleen afhankelijk is van de persoon in kwestie. Het idee dat herinnering een constructie was betekende dat het ook interessant werd om te onderzoeken hoe deze constructie tot stand is gekomen. Andere ontwikkelingen uit de 20^e eeuw zoals multiculturalisme, postmodernisme en een groeiende aandacht voor sociale en culturele geschiedenis hebben ook meegewerkt aan een groeiende interesse voor het fenomeen herinnering. In Europa was herinneringsgeschiedenis een van de methoden die historici gebruikten om de Holocaust en de andere verschikkingen van de Tweede Wereldoorlog te begrijpen. Pierre Nora en zijn werk *Les Lieux de mémoire*³ uit 1984 is voor veel historici het toonaangevende werk als het gaat over herinneringsgeschiedenis. In dit werk bespreekt Nora lieux de mémoire (of herinneringsplaatsen) en het belang van zulke plaatsen, materieel en immaterieel. Een voorbeeld hiervan zijn de standbeelden waarover ik later uitgebreid aandacht aan zal besteden. Het werk *Mystic Chords of Memory*⁴ van de Amerikaanse auteur Michael Kammen is een ander belangrijk werk in de

¹ Matthew Grow, 'The shadow of the civil war: A historiography of civil war memory', *American Nineteenth Century History*, 4:2 (2003), 77-103.

² Maurice Halbwachs en Lewis A. Coser (red.), *On collective memory* (Chicago 1992).

³ Pierre Nora en Lawrence D. Kritzman, *Realms of memory: rethinking the French past* (New York, 1996-1998).

⁴ Michael Kammen, *Mystic Chords of Memory* (New York, 1991).

herinneringsgeschiedenis. Hierin beargumenteert Kammen hoe de herinnering Amerikanen door die chaotische periode van modernisatie aan het begin van de 20^e eeuw hielp. Volgens Kammen ligt in deze periode de oorsprong van de huidige fascinatie van de VS met de burgeroorlog.

In werken over de herinnering van de burgeroorlog concentreren auteurs zich maar zelden op de hele burgeroorlog. Er is simpelweg te veel informatie om een overzicht te geven van 150 jaar herinnering aan de burgeroorlog. Auteurs focussen zich daarom vaak op één specifiek onderwerp of thema. Een veel onderzocht voorbeeld is de Lost Cause. De Lost Cause is een beweging die de Burgeroorlog op een alternatieve manier bekijkt. De Burgeroorlog wordt beschreven als een heroïsche poging om de Zuiderlijke manier van leven te beschermen tegenover agressie uit het Noorden. Zuiderlijke waarden, zoals moed en dapperheid, en moraal worden verheerlijkt terwijl slavernij verzwegen wordt. Ander voorbeelden zijn noordelijke veteranen en burgeroorlogliteratuur. Recentelijk zijn ras en de burgerrechtenbeweging van de jaren '60 belangrijke thema's. Een vroeg werk over de Afro-Amerikaanse herinnering is het werk van David W. Blight over Frederick Douglass *Frederick Douglass' Civil War: Keeping Faith in Jubilee*⁵, Douglass was een Afro-Amerikaanse auteur die zich sterk inzette voor de Afro-Amerikaanse kant van de burgeroorlog in een periode van opkomende verzoening in het noorden en de opkomst van de Lost Cause in het zuiden. Blight prijst deze werkzaamheden maar bekritiseert wel dat Douglass selectief te werk ging bij zijn herinneringen. Een meer recent werk van Blight over de civil rights beweging en de burgeroorlog is *American oracle: the Civil war in the civil rights era* (2011)⁶. In dit werk beschrijft Blight hoe vier Amerikaanse schrijvers omgingen met de 100-jarige viering van de Burgeroorlog die midden in de burgerrechten strijd plaatsvond.

Een veel onderzocht thema is het idee van de Lost Cause. Vroege auteurs zoals Charles Wilson (*Baptized in Blood* (1980))⁷ en Thomas L. Connelly en Barbara L. Bellows (*God and General Longstreet* (1982))⁸ linken de Lost Cause aan de zuidelijke religie en vroomheid, en minder aan andere zaken zoals ras. Ook onderscheiden ze een innerlijke Lost Cause en een nationale Lost Cause. De innerlijk Lost Cause was vooral gericht op het verklaren van het verlies van de oorlog aan de eigen zuidelijke bevolking terwijl de Nationale

⁵ David W. Blight, *Frederick Douglass' Civil War. Keeping faith in jubilee* (Baton Rouge, 1991).

⁶ David W. Blight, *American oracle: the Civil war in the civil rights era* (Cambridge, 2011).

⁷ Charles Reagan Wilson, *Baptized in Blood* (Athens, 1980).

⁸ Thomas L. Connelly en Barbara L. Bellows, *God and General Longstreet. The lost cause and the southern mind* (Baton Rouge, 1982).

Lost Cause zich vooral richtte op het landelijke publiek. Andere auteurs, zoals Gaines Foster in *Ghosts of the Confederacy* (1987)⁹, linken de Lost Cause echter aan het idee van de New South. Dit was de stroming die tijdens de reconstructie het zuiden op een nieuwe manier wilde opbouwen, zonder plantages en slaven. Auteurs zoals Fred Arthur Bailey en Rod Andrew Jr. beargumenteerden in de jaren '90 en begin 21^e eeuw echter dat de Lost Cause een manier was van zuidelijke aristocraten en militairen om legitimiteit die verloren was gegaan met verlies in de burgeroorlog terug te winnen. Zij deden dit bijvoorbeeld door het onderwijs in de zuidelijke staten te beïnvloeden, door militaire parades en meer. Karen Lynne Cox en LeeAnn Whites focussen zich juist meer op de rol van vrouwen in de herinnering. Zo schrijft Cox in haar dissertatie in 1997 uitgebreid over de United Daughters of the Confederacy (U.D.C.), een vrouwenorganisatie die zich richtte op een breed scala van projecten die zich bezighielden met het instant houden van de herinneringen aan de confederatie aan het einde van 19^e eeuw en het begin van de 20^e eeuw. Meer recentelijk beargumenteren James W. Loewen en Edward H. Sebesta in hun werk *The Confederate and Neo-Confederate Reader: The "Great Truth" about the "Lost Cause"* (2010)¹⁰ dat de Lost Cause een poging van het zuiden was om te verbergen dat het in de burgeroorlog over slavernij ging. Door een narratief van statenrechten te creëren kon volgens Loewen en Sebesta de werkelijke reden verborgen worden, iets was volgens de twee auteurs deels succesvol geweest is. *The myth of the Lost Cause: Why the South fought the Civil War and why the North won* (2015)¹¹ door Edward H. Bonekemper III is een ander werk dat probeert uit te leggen hoe de Lost Cause ervoor zorgde dat er een narratief rond de Burgeroorlog ontstond waarin slavernij nog maar een kleine rol speelde. Kortom, de Lost Cause is een onderwerp dat in de laatste decennia telkens opnieuw vanuit een andere invalshoek bestudeerd is. Lost Cause argumentatie speelt ook in belangrijke rol in het oprichten van veel burgeroorlog-monumenten in de voormalige confederatiestaten.

⁹ Gaines M. Foster, *Ghosts of the Confederacy. Defeat, the lost cause, and the emergence of the New South, 1865 to 1913* (New York, 1987).

¹⁰ James W. Loewen en Edward H. Sebesta, *The Confederate and Neo-Confederate Reader: The "Great Truth" about the "Lost Cause"* (Jackson, 2010).

¹¹ Edward H. Bonekemper, *The myth of the Lost Cause: Why the South fought the Civil War and why the North won* (Washington, 2015).

Bij de oprichting van veel monumenten die de Burgeroorlog in het zuiden gedenken speelt de gedachte van de Lost Cause een belangrijke rol.

Zoals gezegd zijn standbeelden belangrijk als herinnering. Dit is omdat standbeelden zowel een fysieke plek zijn waar mensen zich hun geschiedenis kunnen herinneren als ook een uiting van herinnering kunnen zijn. Zoals het Southern Poverty Law Centrum constateerde in hun rapport *'Whose heritage? Public symbols of the Confederacy'* (2016)¹² staat met name het zuiden van de VS vol met standbeelden. Individuele standbeelden zijn al met enige regelmaat onderzocht zoals bijvoorbeeld door Tamara Follini in haar artikel *Speaking monuments: Henry James, Walt Whitman, and the Civil War statues of Augustus Saint-Gaudens*¹³ uit 2014 en door Jonathan I. Leib in het artikel *A tale of two Civil War statues: teaching the geographies of memory and heritage in Norfolk, Virginia* (2012)¹⁴. Wat nog mist is een onderzoek dat al deze standbeelden met elkaar vergelijkt. Vooral de twee perioden waarin de meeste standbeelden opgericht zijn, 1900-1920 en 1950-1970, zijn zeer de moeite waard om te onderzoeken om zo een beeld te krijgen van de omstandigheden rond de plaatsing van de beelden. Door deze twee perioden met elkaar te vergelijken is het mogelijk om verandering of juist continuïteit te ontdekken. Door op zoek te gaan naar verklaringen voor dit proces is het mogelijk een beter begrip te krijgen van hoe men zich de Amerikaanse Burgeroorlog herinnert en met name hoe zich dit ontwikkeld heeft. Dit helpt ons zowel het verleden als mogelijk ook het heden beter te begrijpen. Zoals gezegd is een dergelijk onderzoek niet eerder uitgevoerd. Dit betekent echter niet dat ik de eerste ben die de ontwikkeling van de herinnering aan de burgeroorlog onderzocht heeft. Al de werken die ik hierboven genoemd heb, en nog velen daarbij, zijn in meer of mindere mate bezig geweest met die ontwikkeling. De belangrijkste les van deze voorgangers is dat de beste manier om de herinnering van mensen te onderzoeken het bestuderen van primaire bronnen is. Tamara Follini en Jonathan Leib gebruiken in hun artikelen deze aanpak. Follini gebruikt gedichten om de standbeelden van Augustus Saint-Gaudens te onderzoeken terwijl Leib reisgidsen gebruikt voor zijn onderzoek. Het is in primaire bronnen dat mensen hun meningen en hun ervaringen deelden. Voor mijn onderzoek gebruik ik contemporaine krantenartikelen.

¹² Booth Gunther, Jamie Kizzire en Cindy Kent, 'Whose heritage? Public symbols of the Confederacy', *Southern Poverty Law Centrum* (2016).

¹³ Tamara Follini, 'Speaking monuments: Henry James, Walt Whitman, and the Civil War statues of Augustus Saint-Gaudens', *Journal of American Studies* 48:1 (2014), 25-49.

¹⁴ Jonathan I. Leib, 'A tale of two Civil War statues: teaching the geographies of memory and heritage in Norfolk, Virginia', *Southeastern Geographer* 52:4 (2012), 398-412.

Ik hoop door mijn beperkte onderzoek naar de verschillende burgeroorlogstandbeelden iets te kunnen bijdragen aan onze kennis welke rol de standbeelden speelde in de herinnering aan de Burgeroorlog. Over standbeelden specifiek hoop ik te kunnen bijdrage aan de kennis over de situaties rondom de plaatsing van standbeelden. Bij veel standbeelden kijken veel mensen toch vooral naar de persoon die afgebeeld wordt of gebeurtenis waarover het standbeeld gaat. Dit terwijl de situatie rondom de plaatsing van een standbeeld en de reacties op de plaatsing ons ook heel veel kunnen vertellen over de standbeelden. Ook kan dit ons veel vertellen over hoe het publiek in verschillende periodes dacht over de burgeroorlog. Dit door te kijken naar hun reacties op iets dat heel publiek aanwezig was en waar de meesten wel geconfronteerd mee werden als ze er bijvoorbeeld langsliepen. Dat maakt standbeelden naar mijn mening erg geschikt zijn als focus in een herinneringsgeschiedenis onderzoek. Ook hoop ik iets toe te voegen door twee verschillende periodes te vergelijken en te kijken hoe meningen over de burgeroorlog veranderd zijn. Dit is naar mijn mening belangrijk omdat het tegenwoordig een heel erg controversiële kwestie is in de Amerikaanse maatschappij en er een groot debat over gaande is. Men vraagt zich af of het juist is om personen te eren die slaven bezaten of slavernij te verdedigen. Anderen beargumenteren juist dat de standbeelden deel zijn van de geschiedenis en dat je niet zomaar de beelden mag weghalen. Of ze beweren dat de burgeroorlog ging over statenrechten, vrijheid en de moed van de soldaten en dat het daarom geen probleem is om de standbeelden te laten staan. Door het bestuderen van de plaatsing van de standbeelden en verschillende argumenten te belichten, hoop ik een bijdrage te kunnen leveren aan het debat.

Om een adequaat beeld te krijgen van beide perioden onderzoek ik voor elke periode drie standbeelden. Drie standbeelden is naar mijn mening het minimale aantal om een adequaat beeld te krijgen. Meer dan drie is niet realistisch in relatie tot de schaal van schaal van mijn onderzoek. De keuze voor de standbeelden is tweeledig. Allereerst heb ik met behulp van het rapport van het *Southern Poverty Law Centre* gezocht naar monumenten die in de betreffende periodes onthuld werden. Vervolgens ben ik opzoek gegaan naar krantenartikelen rond de onthullingen van deze monumenten. Ik richt me hierbij op lokale en regionale kranten omdat de monumenten vaak regionale of lokale aangelegenheden zijn en daardoor de nationale media niet halen. De kranten uit de stad of de regio van het monument zijn dus vaak de enige kranten die over de monumenten schrijven. Omdat het wisselt hoeveel jaargangen van deze kranten er online beschikbaar zijn, hangt de keuze van de monumenten mede af van de kranten die ik kan gebruiken. Ik heb voor digitaal beschikbaar kranten als

bronnenmateriaal gekozen omdat die voor mij op dit moment het meest toegankelijk zijn. Daarnaast geven kranten een goede indicatie aan van de tijd waarin ze gepubliceerd zijn. Bij het lezen van de krantenartikelen let ik uiteraard op de inhoud van de artikelen maar ook de omstandigheden rond een artikel zijn van belang. Zaken zoals tijd van publicatie, frequentie van publicatie, plaats van publicatie (welke krant) en afwezigheid van bepaalde informatie zijn zeker net zo belangrijk. Door de artikelen zowel grondig te lezen als ‘tussen de regels door’ te lezen hoop ik voor één periode een consensus (of juist de afwezigheid van een consensus) over de plaatsing van de standbeelden vast te stellen en deze te vergelijken met de andere periode. De verklaringen voor de verschillen of de overeenkomsten zal ik vooral zoeken in de bredere context van beide perioden. Deze zal ik vooral met secundaire literatuur onderzoeken. Door meerdere monumenten uit beide periodes te vergelijken tracht ik inzicht te krijgen of en hoe de reacties op de standbeelden veranderde in de twee periodes. In de eerste twee hoofdstukken zal ik in elk een van de twee periodes behandelen. In het derde hoofdstuk zal ik vervolgens de twee periodes vergelijken en de verschillen en overeenkomsten verklaren. De kranten die ik gebruik zijn afkomstig van Newspaper.com, een online database van honderden Amerikaanse kranten, waaronder veel lokale. Deze kranten zijn gescand en het is ook mogelijk om op trefwoorden te zoeken, zowel in titels als in de tekst, hierdoor is het zoeken van artikelen over een bepaald monument of standbeeld relatief eenvoudig.

Hoofdstuk 1 de Progressive era

De eerste periode in de Amerikaanse geschiedenis waarin een grote hoeveelheid burgeroorlogstandbeelden opgericht werd duurde van 1900 tot 1920. Dit tijdvak wordt in de Amerikaanse historiografie ook wel de Progressive Era genoemd omdat er veel progressieve veranderingen in de samenleving waren. Ik zal van deze periode drie standbeelden behandelen

Het eerste standbeeld dat ik wil bespreken is het standbeeld van John B. Gordon. John B. Gordon was een generaal in het leger van Robert E. Lee. Na de burgeroorlog was Gordon eerst senator voor Georgia en later de gouverneur van Georgia. Het standbeeld is een ruiterbeeld dat de Gordon te paard afbeeldt. De onthulling van het beeld was op zaterdag 25 mei 1907 in Atlanta, Georgia, drie jaar na het overlijden van de generaal. De berichtgeving over het standbeeld ving aan met een bericht in de editie van de Atlanta Constitutie van 12 augustus 1906.¹⁵ In dit bericht wordt vermeld dat het Huis van Afgevaardigden van de staat Georgia een wet heeft aangenomen die het mogelijk maakt een standbeeld van de recentelijk overleden generaal op te richten en hiervoor een flink bedrag van \$15.000 (ongeveer \$373.000 in dollars van 2017) beschikbaar stelt. Dit was naast de \$5000 (ongeveer \$125.000 in 2017) die al door een private organisatie was opgehaald. Het voorstel werd volgens het artikel met een overweldigende meerderheid van 105 stemmen voor en 4 tegen aangenomen. Verder wordt in het artikel ingegaan op enkele van de speeches die werden gegeven voor de stemming. Alle genoemde speeches waren zeer positief over het voorstel en over John B. Gordon. Een van de speeches die door de krant in een apart bericht¹⁶ werd benoemd, is de speech van mr. Calvin. Mr. Calvin was een veteraan die erg lovend over de generaal sprak, “Mr. Calvin said that it was difficult for him to conceive that there could be any opposition to the pending measure”.¹⁷ Het was duidelijk dat John B. Gordon een zeer gerespecteerd man was. De lovende speeches van onder andere mr. Calvin, het hoge bedrag voor de financiering en overweldigende meerderheid bij het stemmen zijn allemaal indicatoren hiervan. Het is dan ook niet vreemd dat men een standbeeld wil oprichten voor de overleden generaal. Een van de kenmerken van de Lost Cause is het herdenken van helden om hun daden en hun moed. John B. Gordon is een zeer goed voorbeeld van een dergelijke held. Hij was een generaal in het leger onder Robert E. Lee, de bekendste en beroemdste Confederatie-generaal, en diende met

¹⁵ ‘Honor to Gordon paid by house’, *The Atlanta Constitution* (12 augustus 1906).

¹⁶ ‘Mr. Calvin praised gen. John B. Gordon’, *The Atlanta Constitution* (12 augustus 1906).

¹⁷ *ibidem*

dapperheid, moed en had het nodige militaire succes. Daarnaast bleef hij na de oorlog zijn staat dienen als senator en gouverneur. Hij was dus de ideale held voor de Lost Cause gedachte, iets dat al snel na zijn overlijden duidelijk werd. In de berichtgeving die volgt wordt de schaal van de onderneming snel duidelijk. Allereerst op 16 augustus¹⁸ een bericht dat ook de senaat ingestemd heeft met het standbeeld. Vervolgens op 21 augustus¹⁹ het bericht dat ook de gouverneur de wet heeft ondertekend. In de maanden daarop volgen er met enige regelmaat berichten²⁰²¹²²²³ over het standbeeld. Het zijn berichten over de financiering, vergaderingen van de commissie, waar de gouverneur voorzitter van is, verantwoordelijk voor het beeld of berichten over de vorderingen van de beeldhouwer. Hoewel het slechts korte berichten zijn, geven ze met elkaar wel een duidelijk beeld van de mening voor het standbeeld. De vele berichten, de hoge bedragen en de betrokkenheid van de gouverneur laten zien het standbeeld erg belangrijk gevonden werd door de bevolking van Atlanta. John B. Gordon was een held, en helden moeten worden geëerd luidde de consensus.

Naarmate de onthulling op 25 mei 1907 dichterbij kwam verschenen er ook artikelen die de evenementen rond de onthulling aankondigden. Zo verscheen er op 2 maart 1907²⁴ een bericht dat generaal C. A. Evans de belangrijkste spreker zal zijn en op 30 april²⁵ verscheen er een bericht dat er ook een militaire parade zal zijn. De dag van de onthulling, 25 mei, verschijnt voor het eerst op 12 maart²⁶ in de krant. Al deze belangstelling voor de onthulling van het standbeeld versterkt de gedachte dat John B. Gordon een erg gerespecteerd en geliefd man was. De berichtgeving vervolgt met een artikel op 17 april 1907.²⁷ In dit artikel werd voor het eerst een foto gepubliceerd van de mal van standbeeld. Er werd ook vermeld dat de nabestaanden van de generaal en enkele veteranen het beeld al hebben mogen bezichtigen en dat zij zeer lovend waren over het werk van de beeldhouwer. Op 19 mei 1907²⁸ verscheen er

¹⁸ 'Senate passes bills for statues for first Georgian and great general', *The Atlanta Constitution* (16 augustus 1906).

¹⁹ 'Gossip at the capitol', *The Atlanta Constitution* (21 augustus 1906).

²⁰ 'Gordon statue model drawn by an Atlantan' *The Atlanta Constitution* (23 februari 1907).

²¹ 'Capitol gossip', *The Atlanta Constitution* (9 maart 1907).

²² 'Elbert County granite will be used for Gordon statue in Atlanta' *The Atlanta Constitution* (16 maart 1907).

²³ 'Capitol gossip', *The Atlanta Constitution* (10 mei 1907).

²⁴ 'To make plans for unveiling', *The Atlanta Constitution* (2 maart 1907).

²⁵ 'Plans complete for unveiling' *The Atlanta Constitution* (30 april 1907).

²⁶ 'Gordon statue ready may 25' *The Atlanta Constitution* (12 maart 1907).

²⁷ 'statue of general John B. Gordon wich will be unveiled on may 25', *The Atlanta Constitution* (17 april 1907).

²⁸ 'statue of general John B. Gordon will be unveiled on Saturday', *The Atlanta Constitution* (19 mei 1907).

een artikel dat de onthulling van het beeld aankondigde. In dit bericht werd ook ingegaan op de selectieprocedure die de beeldhouwer ondergaan had, die volgens het artikel zeer strikt geweest was. Ook werd er vooruitgeblikt op de ceremonie rond de onthulling. Er werden sprekers, een parade, muziek en een gebed door een lokale dominee aangekondigd. Op de dag na de onthulling, 26 mei 1907²⁹³⁰³¹, werden er verschillende artikelen aan het standbeeld geweid. Er was een uitgebreide beschrijving van de onthulling en er werd aandacht besteed aan de organisatie die het beeld mogelijk gemaakt had. Op dezelfde dag werd ook een gedicht gepubliceerd dat de gevoelens over de generaal goed verwoordt. Dit gedicht was voorgedragen tijdens de onthulling: “Type of the Southland’s chivalry!/ As ages pass the world will see,/ Portrayed in ever-during bronze,/ Here one of Fame’s immortal sons”.³²

Alle berichtgeving samenvattend is het duidelijk dat de inwoners van Atlanta in 1907 erg positief waren over het standbeeld. Dit is goed te zien aan de steun die het standbeeld kreeg van zowel de politiek al van het publiek. De vele berichtgeving laat zien dat men de gebeurtenissen rond het standbeeld wilde volgen, anders verschijnen die berichten immers niet. Ook de grote opkomst en de vele evenementen rond de onthulling laten zien hoe belangrijk men het standbeeld vond. In verschillende artikelen komen ook de redenen daarvoor goed naar voren. John B. Gordon was een held en een echte Georgian volgens de inwoners van Atlanta, “General Gordon has always been looked upon as the typical Georgia soldier, and there was no man whom Georgians, in fact those of all the south, more delighted to honor”³³. Een van de heldendaden waarmee generaal Gordon beroemd werd, is dat hij het leven van Robert E. Lee redde tijdens de slag bij Spottsylvania. Omdat dit op 12 mei 1864 gebeurde staat dit bekend als de 12de mei. Gordon stond ook hoog aangeschreven omdat hij na zijn loopbaan als soldaat voor het zuiden bleef strijden, ditmaal in de politiek. Hij was bijvoorbeeld fel tegenstander van de door de overwinnende noorden opgelegde Reconstructie. De herdenking aan John B. Gordon zo kort na zijn overlijden in 1907 past zoals al gezegd heel goed bij de Lost Cause. De Lost Cause gaf een verklaring van het verlies (en het uitbreken) van de burgeroorlog die beter te accepteren was voor het zuiden. Het standbeeld van John B. Gordon past binnen dit geloof omdat de redenen voor oprichting passen binnen het narratief van de Lost Cause. Gordon was een held die moedig en dapper

²⁹ ‘As in battle Gordon sits his charger’, *The Atlanta Constitution* (26 mei 1907).

³⁰ ‘Rebels yell as veterans pass parade’, *The Atlanta Constitution* (26 mei 1907).

³¹ ‘History of movement for Gordon monument’, *The Atlanta Constitution* (26 mei 1907).

³² ‘Dedication poem’, *The Atlanta Constitution* (26 mei 1907).

³³ ‘statue of general John B. Gordon will be unveiled on Saturday’, *The Atlanta Constitution* (19 mei 1907).

streed voor zijn staat en zijn vrijheid. Hij was een echte Georgian die zijn hele leven voor die staat vocht. In de artikelen wordt nauwelijks vermeld dat de strijd die Gordon vocht de Burgeroorlog was, laat staan dat het feit dat die oorlog verloren werd, benoemd wordt. De goede eigenschappen van de generaal worden benadrukt en komen tot uiting in het standbeeld. In de artikelen komt ook geen enkel debat naar voren over de plaatsing van het standbeeld. Iedereen vond het een goed idee, getuige het enorme bedrag dat opgehaald werd, de vele ceremonies rond de onthulling en de hoge opkomst bij die onthulling. Er wordt nergens een kanttekening geplaatst bij het standbeeld of bij de persoon van de generaal.

Het tweede monument dat ik bespreek is het monument ter nagedachtenis van majoor John Pelham. John Pelham was een majoor in het leger van de Confederatie. Het standbeeld staat bij zijn graf in Jacksonville, Alabama, vlakbij de geboorteplaats van de majoor.. Pelham was een artillerie- en cavalerie-officier die stierf tijdens de slag bij Kelly's Ford in Culpeper County, Virginia. Direct na zijn overlijden al verwierf de majoor een heldenstatus. Hij kreeg een postume promotie en Robert E. Lee gaf hem zijn bijnaam, Gallant Pelham. Gallant betekent dapper of braaf en het was dus een groot compliment voor de overledene.. Deze bijnaam sloeg aan en werd al snel veelvuldig gebruikt. De eerste berichtgeving over een monument voor Pelham staat in de *Anniston Star* van 25 mei 1902.³⁴ In deze editie wordt in een kort bericht vermeld dat er na een herdenkingsdag besloten is tot de instellen van een stichting voor de oprichting van een monument voor majoor Pelham. Een artikel³⁵ dat verscheen op 27 juni 1903 legt uit waarom majoor Pelham een standbeeld verdiende, 'Brave in every undertaking and a almost unparalleled genius of war was John Pelham.'³⁶ Dit artikel ging over de beroemdste inwoners van Jacksonville en majoor Pelham was er daar dus een van. Hij werd, net als generaal Gordon, gezien als een held van de Burgeroorlog en verdiende het daarom geëerd te worden. Dit past goed binnen de Lost Cause. In deze beweging worden de heldendaden van zuiderlingen immers gebruikt als om een andere kijk om de Burgeroorlog te creëren. De burgeroorlog wordt hiermee niet langer de oorlog die verloren werd maar de oorlog van de vele heldendaden.

In de daaropvolgende jaren is er met enige regelmaat een bericht te vinden dat melding maakt van een inzameling voor het monument. Zo is er op 14 maart 1903 een bericht³⁷ dat

³⁴ Annie T. Brewer, 'Society', *Anniston Star* (25 juni 1902).

³⁵ C.F. Douglass, 'Produced many distinguished sons' *The Anniston Republic* (27 juni 1903).

³⁶ *ibidem*

³⁷ 'Monument to Pelham', *The Anniston Republic* (14 maart 1903).

vermeldt dat er na een recentelijke inzameling al \$200 opgehaald is. Op 10 juni 1903 is er bericht³⁸ over een contributie van de Palmyra Confederate Monument Association. Op 23 januari 1904³⁹ is er een mededeling dat de opbrengsten van een toneelstuk gebruikt zullen worden voor het bekostigen van het monument. En ten slotte nog twee berichten op 24 januari⁴⁰ en 2 februari 1905⁴¹ die vertelden dat de opbrengsten van een boeklezing ook gebruikt zullen worden voor het standbeeld. Wat ook duidelijk wordt uit deze berichten is dat de United Daughters of the Confederation (U.D.C.) betrokken zijn bij de inzameling en oprichting van het monument. De U.D.C is een organisatie die in 1894 werd opgericht door zuidelijke vrouwen, en nog steeds bestaat. De organisatie heeft als hoofddoel de herdenking van confederatie-soldaten. De U.D.C. is onderverdeeld in verschillende lokale afdelingen die elk verantwoordelijk waren en zijn voor de confederatiemonumenten in hun regio. Hoewel al deze berichten niet veel meer zijn dan korte mededelingen, geeft de hoeveelheid wel goed aan dat er veel bereidheid was een financiële bijdrage te leveren voor de realisatie van het standbeeld. Het licht voor de hand dat er nog veel meer van dergelijke inzamelingsacties zijn geweest die de krant niet gehaald hebben.

Op 5 oktober 1905⁴² wordt de onthulling van het monument aangekondigd. Deze zal plaatsvinden op de volgende zaterdag, 10 oktober. Daarnaast werd ook het programma bekend gemaakt metgebed, zang, voordrachten en de onthulling zelf. Op 11 oktober verschijnt er in *The Gadsen Daily Times-News*⁴³ een kort bericht over de onthulling. Het bericht herhaalt welke sprekers er waren en vertelt ook dat ondanks het slechte weer er toch een grote menigte naar de onthulling gekomen was. Ook dit standbeeld past goed bij de Lost Cause. Het laat opnieuw zien dat er onder de bevolking van het zuiden, Alabama in dit geval, een enorme belangstelling was voor het oprichten van burgeroorlog-monumenten en een grote bereidheid daar financieel aan bij te dragen. Dat valt af te leiden uit de grote inzameling voor de financiering van het beeld en de grote opkomst bij de onthulling ervan. Ook bij dit beeld is er sprake van een soldaat die als held neergezet wordt. Ditmaal is er zelfs sprake van een jonge officier die een heroïsche dood tegemoet ging om ieders vrijheden te beschermen. Een beter

³⁸ 'For Pelham monument', *Anniston Star* (10 juni 1903).

³⁹ 'Feminine and social', *Anniston Star* (23 januari 1904).

⁴⁰ 'Proceeds go to monument fund', *Anniston Star* (24 januari 1905).

⁴¹ 'Crowed House hears Brooks', *Anniston Star* (2 februari 1905).

⁴² 'Monument unveiling', *Anniston Star* (5 oktober 1905).

⁴³ 'Pelham monument at last unveiled', *The Gadsen Daily Times-News* (11 oktober 1905).

voorbeeld van een held die precies binnen het narratief van de Lost Cause past is niet te vinden.

Het derde standbeeld dat ik wil bespreken, is het Cherokee County Confederate Monument of zoals de Cherokee Times het in 1922 noemt, het Gaffney Confederate Monument. Het beeld staat in de plaats Gaffney, in South Carolina. In tegenstelling tot de andere standbeelden is dit geen beeld van een specifiek persoon. Het verbeeldt de gewone soldaat. Het is een uit marmer gehouwen beeld dat in Italië gemaakt is en naar Gaffney verscheept is. Ook bij dit beeld was een afdeling van de U.D.C betrokken, dit maal de Moses Wood afdeling uit Gaffney. Het eerste bericht dat ik over dit monument gevonden heb, staat op 20 oktober 1921 in de Gaffney Ledger. In het bericht staat dat de lokale afdeling van de U.D.C. met hernieuwde kracht aan het werk gaat om een standbeeld voor de gestorven confederatie soldaten te plaatsen. Het idee hiervoor was al een paar jaar oud maar door de wereldoorlog moesten de dames hun energie richten “towards winning the war to save democracy”⁴⁴. Het bericht is zeer positief en lovend over het streven van het U.D.C. Daarnaast is het ook erg positief over de burgeroorlog. De auteur noemt de burgeroorlog: “the most sublime struggle that ever took place in the world”⁴⁵ en over de soldaten zegt hij het volgende: “the gallant soldiers who fought in defiance of our sacred rights”⁴⁶. Dit bericht laat een compleet andere kijk op de burgeroorlog zien. Die precies past bij de Lost Cause. De auteur verwoordt precies de Lost Cause gedachte. Het laat zien dat men echt anders dacht over de Burgeroorlog. Vanaf dat moment tot 11 november 1922 is de voortgang bij de realisatie van het standbeeld goed te volgen in The Cherokee Times en de Gaffney Ledger. Er zijn meerdere berichten over het inzamelen van het geld^{47,48}, de plaatsing van het standbeeld^{49,50} en in de aanloop van de onthulling is er een aankondiging van het programma. De inhoud, maar zeker ook de hoeveelheid berichten geven goed aan dat men erg geïnteresseerd was in het beeld. Er werd geld ingezameld, mensen waren dus bereid te betalen voor het beeld, en er was een discussie over de plaats van het beeld en datum van de

⁴⁴ ‘A neglected duty’, *Gaffney Ledger* (20 oktober 1921).

⁴⁵ idem

⁴⁶ idem

⁴⁷ ‘The Confederate monument’, *Gaffney Ledger* (11 april 1922).

⁴⁸ ‘That memorial fund’, *Gaffney Ledger* (13 april 1922).

⁴⁹ ‘Limestone and Buford intersection selected as sight for confederate monument, committee announces’, *Gaffney Ledger* (27 mei 1922).

⁵⁰ ‘Mayor ends strife for Vet’s monument’, *Gaffney Ledger* (27 juli 1922).

onthulling. Opvallend is een kort bericht in de 1 september 1922⁵¹ editie van *The Cherokee Times*. In dit artikel wordt bericht dat de lokale afdeling van de U.D.C. erop staat dat McNeil Marble Works, het bedrijf dat het standbeeld zou maken, een beeld van een Confederatie soldaat stuurt en niet van een WW1-soldaat zoals het bedrijf gedaan had. In 1922 was het voor Gaffney dus belangrijker om een standbeeld van de burgeroorlog te hebben dan om een WO 1-standbeeld te hebben. Hoewel dit maar één bericht is, is het wel opmerkelijk. In zo ongeveer elk ander land dat deelnam aan de eerste wereldoorlog, was het belangrijkom deze oorlog te herdenken. Denk maar aan de enorme hoeveelheid monumenten in Engeland of Frankrijk. In Gaffney lag dat dus toch anders. Hier vonden ze het blijkbaar belangrijker om een Burgeroorlogstandbeeld te hebben dan om een WO 1-standbeeld te hebben. Naarmate de datum van 11 november dichterbij komt wordt uit de berichtgeving duidelijk dat het beeld niet op tijd klaar zal zijn.⁵²⁵³ Het is mooi te volgen hoe onzekerder het wordt dat het beeld op tijd klaar is. Ondanks de onzekerheid werd er 4 november⁵⁴ al wel de onthulling aangekondigd. Deze zou gaan plaatsvinden tijdens de Armistice Day vieringen. Armistice Day is elk jaar op 11 november en viert de wapenstilstand die de Eerste Wereldoorlog eindigde. Vervolgens werd er op 1 december 1922⁵⁵ een bericht geplaatst met een oproep van de veteranen uit Cherokee County om het beeld dan maar op 20 december te onthullen. Hierop volgt op 8 december⁵⁶ een oproep van de krant zelf met dezelfde strekking. Er is helaas geen bericht overgebleven dat vertelt of de U.D.C. hiermee akkoord is gegaan, maar aangezien het beeld inderdaad op die dag is onthuld is het aannemelijk dat dat wel het geval was. 20 december is echter een opvallende datum. Het is namelijk Secession Day, de dag dat South Carolina zich officieel afscheidde van de Unie in 1860. Dit was een feestdag die jaarlijks gevierd werd en dus ook in 1922. De keuze voor deze dag is niet toevallig en geeft opnieuw aan dat er in ... heel anders over de burgeroorlog gedacht werd. De feestelijke herdenking van de dag dat er een verloren oorlog begon is op zijn minst curieus te noemen. Dat het wel gebeurde geeft aan dat men de Burgeroorlog heel anders ervaren werd. Het werd niet negatief maar juist positief ervaren.

⁵¹ 'Society notes', *The Cherokee Times* (1 september 1922).

⁵² 'Events in County of late interest', *The Cherokee Times* (31 oktober 1922).

⁵³ 'Major Mahon to speak Saturday', *Gaffney Ledger* (9 november 1922).

⁵⁴ 'Armistice Day celebration plans are now arragend', *Gaffney Ledger* (4 november 1922).

⁵⁵ 'Events in county of late interest', *The Cherokee Times* (1 december 1922).

⁵⁶ 'a consession to the veterans', *The Cherokee Times* (8 december 1922).

Ook na de onthulling van het beeld blijft het nieuwswaardig. In een bericht op 14 mei 1923⁵⁷ werd bekend gemaakt dat een elektriciteitsbedrijf gratis verlichting aangebracht heeft bij het monument zodat mensen ook in de avond kunnen genieten van het beeld. De positieve reacties op het beeld blijven ook na de onthulling komen. Zo verschijnt er op 28 mei 1923⁵⁸ een bericht in de krant dat er zeer lovende beschrijving van het beeld is verschenen in de Greenville Piedmont (een andere lokale krant uit South Carolina) en dat de bevolking van Gaffney en in het bijzonder de lokale afdeling van de U.D.C. hier maar heel trots op moeten zijn. Concluderend kunnen we stellen dat er wederom erg positief werd gedacht over een burgeroorlog-standbeeld. Desondanks zijn er wel verschillen met de twee andere standbeelden. Het belangrijkste verschil is dat met dit beeld geen individu geëerd wordt. Dit beeld eert het meer abstracte idee van de confederatiesoldaat. Dit pas echter ook goed bij het idee van de Lost Cause. Er was namelijk niet alleen sprake van de verheerlijking van helden die het goede voorbeeld lieten zien maar ook van de soldaat in het algemeen. Het idee dat een moedig soldaat, die zo nodig sterft voor zijn vaderland, respect verdient was een idee dat alom aanwezig was in deze periode. Het standbeeld diende dus twee doelen. Het was een eerbetoon aan de gewone soldaat van de Confederatie en het was tevens een verwijzing aan het ideaalbeeld van moed en zelfopoffering waarna men kon en moest streven.

We hebben nu drie standbeelden gezien: uit verschillende plaatsen, verschillende jaren en met verschillende onderwerpen. Desondanks hebben de standbeelden echter iets belangrijks gemeen. Ze zijn alle drie vanuit dezelfde gedachte geplaatst. In alle gevallen vond men het belangrijk om iets of iemand te herdenken en te eren. In alle gevallen wordt een narratief van moed, dapperheid, bereidheid tot offers brengen en strijdvaardigheid gepresenteerd dat weinig tegenspraak ondervond. De andere kant van de burgeroorlog wordt compleet genegeerd zodat er een veel positiever beeld gegeven kan worden. Kortom de herinnering die leidde tot deze standbeelden past precies binnen het bredere narratief van de Lost Cause.

⁵⁷ 'Events in county of late interest', *The Cherokee Times* (14 mei 1923).

⁵⁸ 'Gaffney is praised for her monument', *The Cherokee Times* (28 mei 1923).

Hoofdstuk 2 Civil Rights era

De tweede periode waarin veel standbeelden geplaatst zijn is de periode 1950-1970. Deze periode is om twee redenen belangrijk. Allereerst vond in deze periode de Civil War Centennial plaats. Het was honderd jaar geleden dat de Amerikaanse burgeroorlog plaats gevonden had. Deze gebeurtenis zorgde voor een opleving van de interesse in de burgeroorlog wat zich onder andere uitte in een groei van het aantal standbeelden. Overigens was deze piek wel kleiner dan de piek in de periode 1900-1920.⁵⁹ De andere reden dat deze periode belangrijk is, is de opkomst van de civil rights beweging. Deze beweging, die actief was in de jaren '50 en '60 van de 20^e eeuw, streed voor de burgerrechten van Afro-Amerikanen. Hoewel deze beweging niet direct met de herinnering aan de burgeroorlog verbonden was, was ze wel erg bepalend voor de Amerikaanse samenleving. Civil rights beweging had een heel andere kijk op de burgeroorlog. Voor deze periode zal ik opnieuw drie monumenten nader onderzoeken. Strikt genomen zijn het niet alle drie standbeelden, maar alle drie zijn wel geplaatst ter nagedachtenis aan de burgeroorlog. Hoewel ze dus niet alle drie een persoon afbeelden is de gedachte achter de plaatsing wel het zelfde.

Het eerste beeld is het Texas memorial in Pea Ridge, Arkansas. Dit monument herdenkt de slag bij Pea Ridge (7-8 maart 1862). Deze slag liep uit op een nederlaag voor de Confederatie en de Unie kon dankzij de overwinning haar greep op Noord-Arkansas en Missouri verstevigen. De inscriptie op het monument noemt de verschillende Texaanse eenheden die meevochten en in het bijzonder brigadier-generaal Ben McCullough die gestorven was in de strijd. Het beeld werd in 1964 onthuld. Het idee voor het beeld ontstond echter al eerder. In een bericht in de Northwest Arkansas Times van 24 februari 1962⁶⁰ wordt verteld dat tijdens de jaarlijkse herdenking op het slagveld er drie historische markering geplaatst zijn op het slagveld. Op een beeld moet er echter nog gewacht worden. Uit dit artikel blijkt dat men nog erg bezig was met de burgeroorlog. Het gaat hier over een verloren slag, maar toch zijn er jaarlijkse herdenkingen, zijn er meerdere historische herdenkingspunten en wil men zelfs een groter monument plaatsen. Dit laat zien dat het verleden erg belangrijk is voor de inwoners van Pea Ridge, Arkansas. Op 12 maart verschijnt

⁵⁹ Booth Gunther, Jamie Kizzire en Cindy Kent, 'Whose heritage? Public symbols of the Confederacy', *Southern Poverty Law Centrum* (2016), 12-13.

⁶⁰ 'Beton County in review', *Northwest Arkansas Times* (24 februari 1962).

er een ingezonden brief⁶¹ in de *Northwest Arkansas Times*. De auteur van deze brief doet een oproep om op het nieuw te plaatsen monument op het slagveld bij Pea Rigde een gedicht te plaatsen als inscriptie. Blijkbaar waren er nog steeds inwoners die zich actief betrokken voelden bij het monument en het belangrijk vonden dat het op de juiste manier gebeurde. Het gedicht zelf laat goed zien hoe deze auteur dacht over de slag. “Furious it was; nathless was this/ Better than tranquil plight,/ And tame surrender of the Cause/ Hallowed by hearts and by the laws./ We here who warred for Man and Right,/The choice of warring never laid with us./ There we were ruled by the traitor's choice.”⁶² Zoals het gedicht zegt: de soldaten van het zuiden wilden niet vechten, ze werden gedwongen door de keuze van de verrader (Abraham Lincoln) om de slavernij af te schaffen). Het zuiden wordt in dit gedicht neergezet als de rechtvaardige partij die alleen strijd voert om zijn rechten te verdedigen. Dit gedicht past precies bij de Lost Cause, het geeft een compleet andere kijk op de burgeroorlog; een kijk die veel positiever is over het zuiden. Het is duidelijk dat zowel de schrijver van het gedicht als de schrijver van de ingezonden brief hier heilig in geloofden.

Op 24 november 1964 val te lezen ⁶³ dat het monument geplaatst is. Het is echter niet geplaatst op het slagveld maar bij een school. In het bericht wordt al snel duidelijk waarom dit zo is. Er is van de parkdienst geen toestemming verkregen om een monument op het slagveld te plaatsen. Dit was, zo gaat het bericht verder, omdat volgens het nieuwe beleid er geen monumenten meer geplaatst mogen worden op slagvelden omdat men de slagvelden als zodanig wil herdenken en niet als begraafplaatsen. Hoewel er niet negatief gedaan wordt over het beeld geeft deze beslissing aan dat het niet langer zo vanzelfsprekend is dat er standbeelden geplaatst worden. Ten minste niet meer zo vanzelfsprekend als voorheen. Er wordt beter nagedacht over waar het het meest toepasselijk is om een beeld plaatsen en de overheid is bereid nee te zeggen. Dit was in de vorige periode duidelijk anders. Er is zelfs tot aan Washington D.C. geprobeerd toestemming te krijgen, maar het mocht niet baten. Interessant is ook dat de commissie die verantwoordelijk was voor het beeld, de Texas Centennial Commison was. Het beeld is dus rechtstreeks verbonden met de vieringen rond het feit dat de Burgeroorlog honderd jaar geleden zich had afgespeeld. Bij de onthulling van het beeld waren er volgens het bericht geen ceremonies, wellicht uit teleurstelling dat het niet op

⁶¹ ‘To the editor .. From the people’, *Northwest Arkansas Times* (12 maart 1962).

⁶² Ibidem.

⁶³ ‘Monument honoring civil war dead erected at Pea Rigde’, *Northwest Arkansas Times* (24 november 1964).

de gewenste locatie kon gebeuren. Dan verschijnt er echter op 12 januari 1965 een bericht⁶⁴ dat er een brief is ontvangen waarin wordt verteld dat het verbod op het plaatsen van monumenten op slagvelden een communicatiefout was en de staat Texas wel toestemming had mogen geven. Het bericht vertelt ook dat het veel werk was om deze fout te herstellen. Hieruit blijkt dat het monument belangrijk genoeg gevonden werd om ook na plaatsing door te gaan met het proberen van het bemachtigen van de gewenste locatie. Op 3 maart⁶⁵ verschijnt de eerste aankondiging van de nieuwe onthullingsdatum en op 2 april⁶⁶ een uitgebreide aankondiging met het overzicht van alle ceremonies. Nu de gewenste locatie beschikbaar is, is er blijkbaar wel veel interesse ceremonies te plannen. Er zijn sprekers, militaire ceremonies waaronder een wapensaluut, een gebed muziek en rondleidingen over het slagveld. Tot slot is er op 14 april⁶⁷ een bericht dat over kort de onthulling van het monument verteld. Uit de artikelen wordt duidelijk dat niet alleen de Texas Centennial Commison betrokken was bij het beeld maar ook de Arkansas Centennial Commison en de Sons of the Confederate Veterans. De Sons of the Confederate Veterans zijn een vergelijkbare organisatie als de U.D.C. maar dan voor mannen. De betrokkenheid van de verschillende organisaties, de uitgebreide ceremonies en de strijd om het monument toch op de gewenste plaats te krijgen geven allemaal aan dat Burgeroorlog monumenten nog steeds erg belangrijk waren voor de bevolking van de VS. Ook de andere kijk op de burgeroorlog is nog volop aanwezig getuige het gedicht. Men geloofde nog echt in de mythe van de Lost Cause en was daarom nog steeds erg bereid zich in te zetten voor een monument dat de burgeroorlog herdacht.

Het tweede beeld uit deze periode is een buste die bij het graf van een onbekende confederatiesoldaat in Marthaville, Louisiana. Bij dit graf werd jaarlijks een herdenking gehouden en in 1970 werd er als onderdeel van deze herdenking een nieuw beeld geplaatst. Dit werd gedaan ter gelegenheid van iets waar in een ingezonden brief op 6 juli 1969⁶⁸ al voor wordt gepleit: het oprichten van een herdenkplaats bij het graf. In zijn brief vermeldt de auteur hoe hij het graf bezocht heeft en dat hij het een grote teleurstelling vond. Hij vermeldt dat er zelfs sprake is geweest van vandalisme. Naar zijn mening moet en kan dat beter, “This little two acre tract holds an integral part of the history of Louisiana, of the South, and of the United States. It should be developed, enshrined, an protected, not hidden, desecrated and

⁶⁴ Ted Wylie, ‘Local Line’, *Northwest Arkansas Times* (12 januari 1965).

⁶⁵ ‘Pilgrimage to battlefield april 11’, *Northwest Arkansas Times* (3 maart 1965).

⁶⁶ ‘Dedication of Texas monument scheduled April 11 at Pea Rigde’, *Northwest Arkansas Times* (2 april 1965).

⁶⁷ ‘Texas monument dedicated at ceremonies in Pea Rigde’, *Northwest Arkansas Times* (14 april 1965).

⁶⁸ D.L. Oringderff, ‘Confederate grave site is suggested as shrine’, *The Times* (6 juli 1969).

commercialized”.⁶⁹ De auteur heeft een uitgesproken mening over het graf, die helemaal past binnen de Lost Cause gedachte. Hij is van mening dat de herinnering aan de burgeroorlog bewaard moet blijven en zelfs actief door de overheid bevorderd moet worden. Het gaat wel, zoals bij de Lost Cause, over een aangepaste vorm van herinnering. Een herinnering van moed en opoffering en niet een van slavernij of nederlaag. De brief laat echter ook zien dat in 1969 deze gedachte niet meer zo vanzelfsprekend was als in de vorige periode. Het graf heeft meer dan een eeuw zonder veel aandacht bestaan en er is zelfs sprake van vandalisme en commercialisering. Dit laat zien dat niet iedereen het graf zo belangrijk vond als de auteur van de brief. In 1970 komt de organisatie voor de jaarlijkse herdenking langzaam op gang. Nu met als bijzonderheid de onthulling van het nieuwe beeld. Op 3⁷⁰, 7⁷¹ en 13⁷³ juni 1970 verschijnen er in *The Times* en *The Town Talk* verschillende berichten over de ceremonies rond de geplande onthulling van het beeld en de herdenking. De gebruikelijke elementen zijn allemaal aanwezig. Er zijn speeches, militaire wapensaluten, er is muziek en gebed en natuurlijk de onthulling. Daarnaast zijn er dankzij de herdenking ook nog tentoonstellingen over de burgeroorlog. Er wordt op de 13^e zelfs vermeld dat er extra parkeerplaatsen zijn vrijgemaakt voor bezoekers. Ondanks dat de Burgeroorlog meer dan eeuw geleden plaats vond maken deze berichten duidelijk dat het nog steeds erg relevant was voor de bevolking van het Zuiden. Standbeelden werden nog met dezelfde ceremonies onthuld en de opkomst was nog steeds groot. De ingezonden brief laat ook zien dat ook voor de ‘gewone man’ de burgeroorlog nog steeds erg belangrijk is. Zo belangrijk dat er nog steeds nieuwe herdenkingsplaatsen en nieuwe standbeelden bijkomen. Wat ook niet veranderd is, is de gedachte van de Lost Cause. Met de herdenkingen focust men zich nog steeds volledig op de positieve aspecten van de Confederatie en de Burgeroorlog. De negatieve kanten van de oorlog, zoals de slavernij of het verlies van het zuiden, worden compleet genegeerd. Opmerkelijk is wel dat de term *rebel* voor het eerst gebruikt wordt in waar voorheen *confederate* gebruikt werd. De negatieve connotatie van dat woord is echter compleet afwezig, het is eerder een geuzennaam dan een schandnaam.

Het derde en laatste standbeeld dat ik wil behandelen is het beeld van Henry Watkins Allen, generaal in het leger van de Confederatie en de laatste Confederatiegouverneur van

⁶⁹ *ibidem*

⁷⁰ ‘Annual Marthaville rites for unknown soldier set’, *The Times* (3 juni 1970).

⁷¹ ‘Memorial service is scheduled at grave of young reb soldier’, *The Town Talk* (7 juni 1970).

⁷² ‘Polk band to play at Marthaville’, *The Times* (7 juni 1970).

⁷³ ‘Ceremonies for unknown soldier set Sunday’, *The Times* (13 juni 1970).

Louisiana. Het standbeeld staat in Port Allen (dat naar hem vernoemd is) in Louisiana. Het beeldt hem zittend uit terwijl hij naar het gerechtsgebouw kijkt. Het beeld is in 1962 onthuld. De eerste berichtgeving over het beeld komt echter uit 1959. Op 16 mei, 6 september en 7 september berichten drie kranten, respectievelijk: *The Town Talk*⁷⁴, de *Monroe Morning World*⁷⁵ en *The Times*⁷⁶, dat er een bedrag van \$15.000 (\$126.000 in de dollar van 2017) is goedgekeurd voor het oprichten van een standbeeld van Henry Watkins Allen. In mei van dat jaar door het huis van afgevaardigden in Louisiana en in september door de *board of liquidation of state debt*. Deze drie berichten laten zien dat er ook in Louisiana nog interesse was voor het oprichten van een standbeeld. Dit blijkt uit het feit dat meerdere overheidsinstanties bereid zijn een fors bedrag te betalen voor het standbeeld. Dat drie verschillende kranten deze toewijzing nieuwswaardig vinden, laat zien dat de redactie ervan uitgaat dat er ook bij het lezerspubliek interesse bestaat voor het standbeeld. Op 19 januari 1960 schrijft de *Daily World*⁷⁷ dat Angela Gregory is gekozen als beeldhouwer voor het standbeeld van Henry Watkins Allen. Interessant is dat de uitvoerend directeur van het departement van commercie en industrie de aankondiging doet. Dit geeft aan dat de overheid betrokken is gebleven bij het standbeeld. De organisatie van het standbeeld is dus niet in handen van een private organisatie zoals het U.D.C. Ook wordt vermeld dat het standbeeld deel uit moet gaan maken van de nationale centennial-herdenkingen. Opnieuw blijkt dus de centennial een belangrijke factor bij het bouwen van nieuwe monumenten.

Op 19 februari 1961 verschijnt er in de *Monroe Morning World* een opvallend bericht⁷⁸. Het bericht, dat twee derde van de pagina beslaat gaat in zijn geheel over Henry Watkins Allen. Het artikel maakt een “determined effort to return the name of Henry Watkins Allen to at least a semblance of the public honor it once enjoyed in Louisiana”.⁷⁹ Het artikel is verder een biografie over de voormalig soldaat en gouverneur. Het is extreem lovend over de acties en prestaties van Allen en roemt hem om zijn pogingen orde te scheppen in Louisiana in 1865 en zijn verlangen naar vrede om de staat verdere schade te besparen. Dit artikel is een typisch Lost Cause verhaal. Er wordt alleen maar gesproken over hoe geweldig de held Allen was en over alle negatieve aspecten van de Burgeroorlog wordt gezwegen. Dat dit artikel deze

⁷⁴ ‘Legislative Digest’, *The Town Talk* (16 mei 1959).

⁷⁵ ‘Board okay \$10.000 for Delhi show’, *Monroe Morning World* (6 september 1959).

⁷⁶ ‘Agencies get \$47.600 from state board’, *The Times* (7 september 1959).

⁷⁷ ‘Statue of Louisiana’s confederate governor slate for Port Allen’, *Daily World* (19 januari 1960).

⁷⁸ Erza Adams, ‘Allen hero of the southern cause’, *Monroe Morning World* (19 februari 1961).

⁷⁹ *ibidem*

visie probeert te verspreiden, is ook opmerkelijk. Dit impliceert namelijk dat niet iedereen meer zo dacht, dat mensen overtuigd moeten worden. Het lijkt er dus op dat zelfs in het diepe Zuiden niet meer iedereen zo overtuigd is van de Lost Cause als men dat 50 jaar geleden wel was. Desondanks is de gedachte zeker niet verdwenen zoals het artikel ook laat zien. Op 21 februari 1962⁸⁰ en later op 25⁸¹ en 26⁸² mei zijn er aankondigen van de onthulling die op 3 juni zal plaats vinden. Deze berichten staan wederom in meerdere kranten. Dit laat zien dat het standbeeld nog steeds nieuwsaarde heeft. Wat echter afwezig is in de berichtgeving, is de aankondiging van ceremonies of een programma van ceremonies rond de onthulling. Zelfs in de berichten in mei, 1962, een week voor de onthulling, wordt hier nauwelijks aandacht aan besteed. De enige informatie is dat Lt. Gouverneur C. C. Aycock het beeld zal onthullen. Het lijkt er dus dat er bij dit standbeeld geen grote ceremonie met speeches, muziek, militaire parade enz. waren. Dit is opmerkelijk aangezien dit bij alle andere standbeelden wel het geval was. Dit kan er toch op duiden dat er minder belangstelling was voor dit standbeeld.

Uit het bovenstaande zijn enkele conclusies te trekken. Als eerste blijkt dat de interesse voor herdenkingsplaatsen aan de burgeroorlog nog sterk aanwezig is. De centennialvieringen hebben hier ook duidelijk een bijdrage aan geleverd. Bij twee van de drie beelden was de viering direct of indirect betrokken. Ook is de mythe van de Lost Cause nog sterk aanwezig. De voorstanders van standbeelden en herdenking gebruiken veelvuldig argumentatie uit de Lost Cause als ze beargumenteren waarom de standbeelden er moeten komen. Wel lijkt de focus wat meer verschoven naar een wat abstracter beeld van de confederatiesoldaat ten koste van de verering van individuele helden. Behalve bij het beeld van Henry Watkins Allen. Ook lijkt een afgenomen interesse te zijn onder de betrokken bevolking. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de minder grote festiviteiten rond onthullingen of de verminderde interesse van gemeenschappen in het herdenken van de Burgeroorlog. In het volgende hoofdstuk volgt een uitgebreidere vergelijking van de twee behandelde perioden.

⁸⁰ 'Allen monument to be dedicated', *The Times* (21 februari 1962).

⁸¹ 'Statue to honor state's governor during civil war', *Lake Charles American Press* (25 mei 1962).

⁸² 'State unveiling of confederate statue slated', *Monroe Morning World* (26 mei 1962).

Hoofdstuk 3 De vergelijking

In zowel de periode 1900-1920 als de periode 1950-1970 heb ik de berichtgeving over drie standbeelden nader onderzocht. Met enige voorbehoud kan ik de conclusie trekken dat er in beide perioden ongeveer hetzelfde op nieuwe standbeelden werd gereageerd. In beide perioden was er veel steun voor de standbeelden zowel vanuit de overheid als vanuit het publiek. In meerdere gevallen bleek de overheid bereid standbeelden financieel te ondersteunen of zelfs de organisatie (deels) op zich te nemen. Dat het publiek de oprichting van de beelden steunde, bleek uit meerdere aspecten. In de eerste plaats kwam de oprichting van alle beelden veelvuldig in het nieuws, vaak ook in meerdere kranten. Dit laat zien dat de beelden nieuwswaardig waren, dat mens erover wilde lezen. Ten tweede is de steun van het publiek af te lezen aan de acties die ondernomen werden om de komst van de standbeelden te ondersteunen. Dit kon van alles zijn: er waren onder andere donaties, inzamelingsacties en ingezonden brieven. Een andere overeenkomst tussen de twee perioden is de belangrijke rol die Burgeroorlogherdenkingsorganisaties zoals de U.D.C. hadden. Bij bijna elk beeld uit beide periode was er wel een afdeling van de U.D.C of een vergelijkbare organisatie betrokken. Ook De Lost Cause-gedachte is een steeds terugkerend aspect. Hoewel dit niet zo wordt benoemd in de krantenartikelen, past elk beeld heel goed in de Lost Cause gedachte. De Lost Cause is een alternatieve kijk op de Burgeroorlog. Onderdeel van deze alternatieve visie is het verheerlijken van helden. Deze helden zijn onderdeel van het Confederatieleger geweest of ze dienden de Confederatie op een andere manier. De standbeelden van generaal Gordon, majoor Pelham en generaal en gouverneur Allen zijn typische voorbeelden van het soort helden dat vereerd werd. Bij de verering hoort ook een verheerlijking van de daden van de held, de moed en dapperheid, de bereidheid zich op te offeren. De acties van de helden worden zo veel mogelijk uitvergroot en negatieve aspecten zoals het houden van slaven worden compleet genegeerd. Dit was het geval in beide periodes, zoals de beelden illustreren. De beelden in Gaffney, Pea Rigde en Marthaville vereren een ander soort held. Het gaat hier niet over een individu maar over de groep als geheel, in dit geval de confederatiesoldaten. Met de beelden wordt het idee van de confederatiesoldaat geromantiseerd en geïdealiseerd. De indruk wordt gewekt dat elke soldaat een dappere held was die bereid was tot het einde toe te vechten voor de goede zaak. Dit beeld bestond in beide perioden.

Hoewel de overkoepelende gedachte achter de beelden en de mening van de betrokken bevolking over de beelden grotendeels gelijk zijn, zijn er tussen beide periodes ook verschillen aan te wijzen. Het is helaas niet mogelijk om deze verschillen te verklaren met de

krantenartikelen. Met de hulp van secundaire literatuur is het echter wel mogelijk om enkele verklaringen te bedenken. Als eerste verschilt het onderwerp van de beelden in de twee perioden. Hoewel zowel de individuele held als de groepsheld in beide periodes aanwezig zijn, ligt de focus in de eerste periode toch meer op de individuele held en in de tweede periode meer op de groepsheld. Dit verschil in focus wordt ondersteund door de lijst met monumenten en hun namen⁸³ die het *Southern Poverty Law Centre* in 2016 publiceerde. Veel van deze beelden uit de tweede periode heten *confederate war memorials* of *confederate soldier monuments* of iets dergelijks. Een verklaring voor deze verandering is in de krantenartikelen niet direct te vinden maar wellicht komt het door het feit dat het relatief eenvoudig is om de heldenstatus van een individu te ontzenuwen, bijvoorbeeld door aan te tonen dat hij erg wreed tegen zijn slaven was, dan het is om een geïdealiseerd beeld van een groep te nuanceren. Of misschien waren mensen in de periode 1950-1970 eerder bereid om een geïdealiseerd beeld van de confederatiesoldaat te herdenken dan een om individu te herdenken. Een verklaring hiervoor is dat de individuen al lang geleden overleden zijn en mensen zich dus minder verbonden voelen met deze individuen. Een ander belangrijk verschil tussen de twee perioden is dat het erop lijkt dat men in de tweede periode minder affiniteit heeft met de beelden. Dit blijkt bijvoorbeeld de afwezigheid van grote ceremoniën rond de eerste onthulling van het beeld in Pea Ridge en de onthulling van het beeld van Henry Watkins Allen. Ook de verloedering van het graf in Marthaville, beschreven in de ingezonden brief, lijkt hierop de wijzen. Daarnaast was er bij geen van de drie beelden uit de tweede periode sprake van publieke geldinzamelingsacties terwijl dit bij de drie beelden uit de eerste periode wel het geval was. Het artikel dat probeert de reputatie van gouverneur Allen te verbeteren, draagt ook bij aan deze conclusie. 50 jaar geleden was een dergelijk artikel niet nodig geweest. Ook deze verandering is niet eenvoudig te verklaren. Wellicht komt het simpelweg door het feit dat de Burgeroorlog was voor de mensen in de tweede periode langer geleden. In de eerste periode leefden er nog veel veteranen en hadden veel mensen de oorlog zelf meegemaakt of hadden ze ouders die de oorlog meegemaakt hadden. In de tweede periode is de oorlog inmiddels meer dan een eeuw geleden. Er zijn dus nog maar zeer weinig mensen die de oorlog meegemaakt hebben en men moet in de eigen familie vaak meerdere generaties terug om familieleden uit de oorlog terug te vinden. Het maakte simpelweg minder deel uit van de belevingswereld van de mensen. Ook is het mogelijk dat de herinnering aan de

⁸³ Booth Gunther, Jamie Kizzire en Cindy Kent, 'Whose heritage? Public symbols of the Confederacy', *Southern Poverty Law Centrum* (2016), 17-35.

recentere Tweede Wereldoorlog deels de herinnering aan de Burgeroorlog heeft vervangen. Het kan ook zijn dat de kijk op de Burgeroorlog bij veel mensen sterk veranderd is als gevolg van ontwikkelingen in de Amerikaanse samenleving, bijvoorbeeld de Civil Rights discussie. Deze opinie is ook aanwezig in het werk *Troubled commemoration: the American Civil War centennial, 1961-1965*⁸⁴ van Robert J. Cook. In dit werk beargumenteert Cook dat de Lost Cause aan kracht had afgenomen in het zuiden. Het lijkt erop dat mijn bevindingen dit bevestigen. Desondanks waren er nog veel mensen voor wie de Lost Cause gedachte nog sterk leefde en wie bereid inspanningen te leveren voor de standbeelden.

⁸⁴ Robert J. Cook, *Troubled commemoration: the American Civil War centennial, 1961-1965* (Baton Rouge, 2007).

Conclusie

Ik begon mijn scriptie met de vraag de vraag of, en zo ja hoe en waarom de mening over burgeroorlog-standbeelden in de periodes 1900-1920 en 1950-1970 in de voormalige confederatiestaten veranderde. Ik heb antwoord op deze vraag onderzocht door in elke periode drie standbeelden te onderzoeken. In dit onderzoek heb ik veelvuldig gebruik gemaakt van contemporaine krantenartikelen over de standbeelden.

In het eerste hoofdstuk kwam de periode 1900-1920 aan bod. De onderzochte standbeelden waren het beeld van John B. Gordon in Atlanta, het beeld van John Pelham in Jacksonville en het Gaffney Confederate Monument uit Gaffney. Uit de krantenartikelen bleek dat er grote steun was voor de beelden, zowel in de lokale politiek als onder de plaatselijke bevolking. Ook bleek de Lost Cause erg belangrijk in de argumentatie om de standbeelden op te richten. De Lost Cause bepaalde hoe men dacht over de Burgeroorlog en ook over de standbeelden.

In het tweede hoofdstuk heb ik de periode 1950-1970 behandeld. De onderzochte standbeelden waren het Texas memorial in Pea Ridge, het beeld bij het graf van de onbekende confederatiesoldaat in Marthaville en het beeld van Henry Watkins Allen in Port Allen. Uit mijn onderzoek bleek dat er ook in deze periode veel steun was voor de standbeelden. Ook bleek de Lost Cause een belangrijke rol te spelen bij het oprichten van de standbeelden. Toch was er duidelijk sprake van een verminderde interesse in een deel van de bevolking. De focus van de standbeelden lag in deze periode meer op het abstracte idee van de Confederatiesoldaat en minder op individuele helden.

In het derde hoofdstuk heb ik getracht de overkomsten en de verschillen tussen de twee perioden op de rij te zetten. Ook heb ik een poging gedaan de verschillen te verklaren. De belangrijkste overkomsten waren de invloed van de Lost Cause en de steun die de standbeelden genoten onder de bevolking. Het eerste belangrijke verschil was de verschuiving van een op de individu gerichte heldenverering naar een meer op de groep (Confederatiesoldaten) gerichte verering. Wellicht werd deze verandering veroorzaakt doordat mensen meer bereid waren een groep te herdenken dan één persoon. Of omdat het makkelijk was de heldenstatus van één persoon af te zwakken, en dit minder mogelijk was bij een grote, meer abstracte groep. Het tweede belangrijke verschil was dat er een grotere onverschillig tegenover de beelden bestond in tweede periode ten opzichte van de eerste periode. Er was nog steeds steun onder een deel van de bevolking maar niet langer onder de gehele bevolking.

Wellicht kwam dit door het verstrijken van meer tijd sinds de Burgeroorlog maar misschien ook door de veranderende Amerikaanse samenleving.

Hoewel ik, naar mijn mening, een redelijke poging heb gedaan om mijn vraag te beantwoorden is meer onderzoek altijd mogelijk. Meer standbeelden onderzoeken is een optie, maar ook het gebruiken van andere primaire bronnen dan krantenartikelen (brieven of lesboeken) zou een optie kunnen zijn. Nader onderzoek naar het ontstaan van de verschillen kan meer licht werpen op hoe er tegenwoordig tegen de Lost Cause aangekeken wordt en welke lessen het verleden daarbij leert. Hoewel ik mijn verklaringen baseer op enig literair onderzoek is het dus zeker mogelijk om op dit gebied nog veel meer onderzoek te doen. Desalniettemin denk ik dat mijn onderzoek een aardige bijdrage levert aan het debat over de burgeroorlogstandbeelden.

Literatuurlijst

Secundaire literatuur:

- Blight, David W., *Frederick Douglass' Civil War. Jeeping faith in jubilee* (Baton Rouge, 1991).
- Blight, David W., *American oracle: the Civil war in the civil rights era* (Cambridge, 2011).
- Bonekemper, Edward H., *The myth of the Lost Cause: Why the South fought the Civil War and why the North won* (Washington, 2015).
- Connelly, Thomas L. en Barbara L. Bellows, *God and General Longstreet. The lost cause and the southern mind* (Baton Rouge, 1982).
- Cook, Robert J., *Troubled commemoration: the American Civil War centennial, 1961-1965* (Baton Rouge, 2007).
- Follini, Tamara, 'Speaking monuments: Henry James, Walt Whitman, and the Civil War statues of Augustus Saint-Gaudens', *Journal of American Studies* 48:1 (2014), 25-49.
- Foster, Gaines M., *Ghosts of the Confederacy. Defeat, the lost cause, and the emergence of the New South, 1865 to 1913* (New York, 1987).
- Grow, Matthew, 'The shadow of the civil war. A historiography of civil war memory', *American Nineteenth Century History*, 4:2 (2003), 77-103.
- Gunther, Booth, Jamie Kizzire en Cindy Kent, 'Whose heritage? Public symbols of the Confederacy', *Southern Poverty Law Centrum* (2016).
- Halbwachs, Maurice en Lewis A. Coser (red.), *On collective memory* (Chicago 1992).
- Kammen, Michael, *Mystic Chords of Memory* (New York, 1991).
- Leib, Jonathan I., 'A tale of two Civil War statues: teaching the geographies of memory and heritage in Norfolk, Virginia', *Southeastern Geographer* 52:4 (2012), 398-412.
- Loewen, James W. en Edward H. Sebesta, *The Confederate and Neo-Confederate reader. The "Great Truth" about the "Lost Cause"* (Jackson, 2010).
- Nora, Pierre en Lawrence D. Kritzman, *Realms of memory: rethinking the French past* (New York, 1996-1998).
- Wilson, Charles Reagan, *Baptized in Blood* (Athens, 1980).

krantenartikelen:

- 'a consession to the veterans', *The Cherokee Times* (8 december 1922).
- 'A neglected duty', *Gaffney Ledger* (20 oktober 1921).
- Adams, Erza, 'Allen hero of the southern cause', *Monroe Morning World* (19 februari 1961).

‘Agencies get \$47.600 from state board’, *The Times* (7 september 1959).

‘Allen monument to be dedicated’, *The Times* (21 februari 1962).

‘Annual Marthaville rites for unknown soldier set’, *The Times* (3 juni 1970).

‘Armistice Day celebration plans are now arragend’, *Gaffney Ledger* (4 november 1922).

‘As in battle Gordon sits his charger’, *The Atlanta Constitution* (26 mei 1907).

‘Beton County in review’, *Northwest Arkansas Times* (24 februari 1962).

‘Board okay \$10.000 for Delhi show’, *Monroe Morning World* (6 september 1959).

Brewer, Annie T., ‘Society’, *Anniston Star* (25 juni 1902).

‘Capitol gossip’, *The Atlanta Constitution* (9 maart 1907).

‘Capitol gossip’, *The Atlanta Constitution* (10 mei 1907).

‘Gossip at the capitol’, *The Atlanta Constitution* (21 augustus 1906).

‘Ceremonies for unknown soldier set Sunday’, *The Times* (13 juni 1970).

‘Crowed House hears Brooks’, *Anniston Star* (2 februari 1905).

‘Dedication poem’, *The Atlanta Constitution* (26 mei 1907).

‘Dedication of Texas monument scheduled April 11 at Pea Rigde’, *Northwest Arkansas Times* (2 april 1965).

Douglass, C.F., ‘Produced many distinguished sons’ *The Anniston Republic* (27 juni 1903).

‘Elbert County granite will be used for Gordon statue in Atlanta’ *The Atlanta Constitution* (16 maart 1907).

‘Events in County of late interest’, *The Cherokee Times* (31 oktober 1922).

‘Events in county of late interest’, *The Cherokee Times* (1 december 1922).

‘Events in county of late interest’, *The Cherokee Times* (14 mei 1923).

‘Feminine and social’, *Anniston Star* (23 januari 1904).

‘For Pelham monument’, *Anniston Star* (10 juni 1903).

‘Gaffney is praised for her monument’, *The Cherokee Times* (28 mei 1923).

‘Gordon statue model drawn by an Atlantan’ *The Atlanta Constitution* (23 februari 1907).

‘Gordon statue ready may 25’ *The Atlanta Constitution* (12 maart 1907).

‘History of movement for Gordon monument’, *The Atlanta Constitution* (26 mei 1907).

Honor to Gordon paid by house’, *The Atlanta Constitution* (12 augustus 1906).

‘Legistive Digest’, *The Town Talk* (16 mei 1959).

‘Major Mahon to speak Saturday’, *Gaffney Ledger* (9 november 1922).

‘Mayor ends strife for Vet’s monument’, *Gaffney Ledger* (27 juli 1922).

‘Memorial service is scheduled at grave of young reb soldier’, *The Town Talk* (7 juni 1970).

‘Monument honoring civil war dead erected at Pea Rigde’, *Northwest Arkansas Times* (24 november 1964).

‘Monument to Pelham’, *The Anniston Republic* (14 maart 1903).

‘Monument unveiling’, *Anniston Star* (5 oktober 1905).

‘Mr. Calvin praised gen. John B. Gordon’, *The Atlanta Constitution* (12 augustus 1906).

‘Limestone and Buford intersection selected as sight for confederate monument, commitee announces’, *Gaffney Ledger* (27 mei 1922).

Oringderff, D.L., ‘Confederate grave site is suggested as shrine’, *The Times* (6 juli 1969).

‘Pelham monument at last unveiled’, *The Gadsen Daily Times-News* (11 oktober 1905).

‘Pilgrimage to battlefield april 11’, *Northwest Arkansas Times* (3 maart 1965).

‘Polk band to play at Marthaville’, *The Times* (7 juni 1970).

‘Plans complete for unveiling’ *The Atlanta Constitution* (30 april 1907).

‘Proceeds go to monument fund’, *Anniston Star* (24 januari 1905).

‘Rebels yell as veterans pass parade’, *The Atlanta Constitution* (26 mei 1907).

‘Senate passes bills for statues for first Georgian and great general’, *The Atlanta Constitution* (16 augustus 1906).

‘Society notes’, *The Cherokee Times* (1 september 1922).

‘State unveiling of confederate statue slated’, *Monroe Morning World* (26 mei 1962).

‘statue of general John B. Gordon wich will be unveiled on may 25’, *The Atlanta Constitution* (17 april 1907).

‘statue of general John B. Gordon will be unveiled on Saturday’, *The Atlanta Constitution* (19 mei 1907).

‘Statue of Louisiana’s confederate govenor slate for Port Allen’, *Daily World* (19 januari 1960).

‘Statue to honor state’s govenor during civil war’, *Lake Charles American Press* (25 mei 1962).

‘Texas monument dedicated at ceremonies in Pea Rigde’, *Northwest Arkansas Times* (14 april 1965).

‘That memorial fund’, *Gaffney Ledger* (13 april 1922).

‘The Confederate monument’, *Gaffney Ledger* (11 april 1922).

‘To make plans for unveiling’, *The Atlanta Constitution* (2 maart 1907).

‘To the editor .. From the people’, *Northwest Arkansas Times* (12 maart 1962).

Wylie, Ted, ‘Local Line’, *Northwest Arkansas Times* (12 januari 1965).